

§ 40 Beredskap vid kris och förhöjd beredskap

STEN ELMBERG:

Ordförande! Det sker alltid någon form av förändring i säkerhetsläget i vårt samhälle, vilket också naturligtvis drabbar oss som kyrka. Jag har haft förmånen att arbeta i en samarbets tjänst i nitton år mellan kyrkan och försvarsmakten och får reda på ganska mycket saker som inte trycks i tidningar och liknande.

Vi kan tänka så här. För att kunna gå framåt och se framåt på ett bra och säkert sätt ska man också ha en backspegel med sig ibland för att titta bakåt. När första världskriget slutade, beslöt Sveriges riksdag att det inte skulle bli några mer världskrig. Därför ska vi inte ha några mer präster inom försvarsmakten. De fortsatte enträget utan ersättning, och trots en ärkebiskops påstötning blev det ingen ersättning till de här prästerna. 1939 bröt det ut ett nytt krig. Det var alltså inte förutsägbart att kunna besluta att det inte blir så. Tack och lov föll muren 1989, då alla drog en lättnadens suck och det blev friare, lättare och säkrare i samhället på många sätt. För den sakens skull är inte all otrygghet borta. Vi vet att det händer stora, svåra saker. Det var många människor som på 2000-talet, vid brytningen mellan kyrka och stat, arbetade med beredskapsfrågor i den där kyrkan. De finns inte kvar längre. De är borta. Vi vet också att det händer andra stora, svåra incidenter som till exempel Estonia. Visserligen kom det inte hem några kroppar. Vi hade en tsunami också som skördade 543 svenska liv. Jag menar, att det finns ett behov av att ständigt ha någon form av beredskap. Vad gör man när det stora, svåra händer? Vårt land och vår kyrka har varit väl förskonade i många lägen.

Jag kan ändå säga att dessa saker alltid behöver ha sin tydlighet. I motionen 2016:73 lyfter jag fram några saker. Jag tycker att man ändå vördsamt skulle påminna församlingar och pastorat om planeringsansvar avseende begravningsplatser. Utskottet skriver att man har det. Man har en bra folder. Det är inget fel på den, men den är inte komplett än i alla stycken. Frågar man sedan Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, lyfter de fram ett antal punkter till som är mycket tydligare. Man ska ha kapacitet fem gravår framåt. Det är en tydlighet. De säger också att man måste planera sin personal, så att det finns förrättare. Det är inte svårt att få fram borgerliga förrättare heller. Man skulle alltså kunna skicka en hälsning till de begravningsansvariga, en julhälsning med att vördsamt påminna om deras ansvar för beredskap eller en påskhälsning utan alltför stor uppståndelse, höll jag på att säga.

Punkten 3 i motionen om att ha ett informationsansvar borde man naturligtvis tänka själv på. Vi ska komma ihåg en sak. Begravningsväsendet, utom Stockholm och Tranås, är ett statligt uppdrag som vi har, och vi måste sköta den uppgiften. Då vill jag också påminna om att av punkterna som har lyfts fram i motionen och av dem som utskottet har skrivit vill jag trycka på punkt 2 i motion 2016:73, där jag tycker det är viktigt med den vördsamma hälsningen, och naturligtvis punkt 4, som är tillförd i förslaget från utskottet. Klart slut. Tack.

JERKER SCHMIDT:

Ordförande, ledamöter och åhörare här i salen och via webben! Vi har ett nytt säkerhetspolitiskt läge i vårt närområde, krig i Ukraina, ett aggressivt och rustande Ryssland, en osäkerhet kring USA och dess framtida åtaganden. Vi ser kränkningar av vårt territorium och Säpo anger just nu, att Rysslands spionverksamhet mot Sverige är större än under kalla kriget. Därför behöver vi ett starkt försvar. Vi behöver försvara Sverige, vårt lands intressen, vår frihet och vår rätt att leva som vi själva väljer. Försvaret av Sverige handlar dock inte bara om försvarsmakten utan

om totalförsvaret. Alla delar av samhället, mat, vatten, kommunikationer, drivmedel, sjukvård, krisstöd och trygghet, alla myndigheter med ett myndighetsansvar ska i ett läge utav kris och krig kunna ställa samtliga resurser och verksamheter till rikets försvar.

Totalförsvarsperspektivet och vikten av ett civilt försvar är någonting som regeringen i år har gett i uppdrag till försvarsmakten, MSB, länsstyrelserna och övriga myndigheter. Att planera för höjd beredskap och krig ska vara någonting som också vägs in som en vanlig aspekt i den vanliga verksamheten. Samhället gör nu krigsplanering inom ramen för totalförsvaret. Det finns i den planeringen en positiv förväntan på Svenska kyrkan att bidra i planeringen men också i ett skarpt läge. Vad svarar vi när vi kommer i den situationen att våra tjänster ska tas i bruk? Vi behöver också i vår vanliga verksamhet planera och öva på en situation av höjd beredskap eller krig.

Ordförande! Med anledning av min och Sten Elmbergs motion 2016:73 vill jag ställa två frågor till utskottet och till kyrkostyrelsen: Hur säkerställs att församlingarna har en tillräckligt god förberedelse för ett läge av höjd beredskap och krig? Hur säkerställs att huvudmännen för begravningsverksamheten har vidtagit nödvändiga åtgärder och förberedelser för att klara en sådan extraordinär situation? Tack så mycket.

MAJ-LIS AASA:

Vi diskuterade i utskottet att vissa saker ska hamna på församlingsplan. Det ska inte komma från kyrkokansliet, från den nationella nivån. Om man skriver en sådan här motion, 2016:73 förstår vi att det har funnits en anledning. Det kanske inte fungerar så bra som det ska. Har begravningsverksamheten och församlingarna gjort den beredskapsplan de behöver i dagens läge?

Det innebär att vi tittar på alla motionens förslag. Att uppdra till kyrkostyrelsen att fastslå att Luleå, Uppsala, Skara och Lunds stift är samordningsstift ansåg vi inte vara kyrkostyrelsens uppdrag. Då avlog vi det. Vi ansåg inte att kyrkomötet skulle påminna församlingar och pastorat om deras planeringsansvar och inte heller att informationsuppdraget skulle komma härifrån. Men när man tittade på det stora hela, som Jerker sa, måste vi få ett samtal mellan försvarsmakten och organisationen Svenska kyrkan och en samordning mellan dem. Därmed sa vi, att vi med anledning av motionens punkt 1 beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att föra samtal med försvarsmakten om organisationen för kontakterna mellan kyrkan och försvarsmakten avseende döda och begravningsplatser. Det vore synd om vi inte vore redo om något skulle hända i morgon.

JERKER SCHMIDT (REPLIK)

Ordförande! Tack Maj-Lis för detta svar. Dock skulle jag gärna också vilja ha ett svar från kyrkostyrelsen, om någon skulle vilja tala därifrån i de frågorna. Hur säkerställs att församlingarna har en tillräckligt god förberedelse för ett läge av höjd beredskap och krig? Och den andra frågan: Hur säkerställs att huvudmännen för begravningsverksamheten har vidtagit nödvändiga förberedelser för att klara en sådan extraordinär uppgift? Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 81.